

Kent Bilgi Sistemlerine Karar Vermek...

Kent bilgi sistemleri, proje yaklaşımıyla ele alınması ve yürütülmesi gereken önemli ve büyük yatırımlar... Bu nedenle bu yatırımlar için, belediyelerin hedefleri, beklentileri, yapıları, kaynakları ve zamansal kısıtları göz önüne alınarak karar verilmesi gerekiyor.

Ülkemizde son yıllarda sıkça ve giderek yaygınlaşarak dillendirilen “**kent bilgi sistemleri**”ne karar verme sürecine bakıldığında bazı noktaların üzerinde durmak gerekiyor.

Bir kez, belediyeler merkezi yapılara göre daha devingen (dinamik) kurumlar olduklarından, yeniyi arıyorlar ve hızlı kararlar veriyorlar. Belediye başkanları 5 yıl için seçiliyor ve bu zaman dilimi içinde farklı ve önemli şeyler yaparak bir dahaki adaylıklarını pekiştirmeye çalışıyorlar. Yerellikten dolayı kendisine oy veren seçmenlere seçim döneminin sonunda değil de neredeyse her gün hesap vermek zorunda oluşları, onları yeni ve doğru şeyler yapmaya zorluyor. Bu nedenle belediyeler, “bürokratik” mekanizmalara göre değişime daha açıktır.

Diğer yandan, belediyeler, kendilerini kuşatan değişim atmosferinde, zaman zaman moda olarak da bu sürece uymayı isteyebiliyorlar. Sürecin dışına düşmeme isteği, eski ve klasik kalma kaygıları, dışarıyla bütünleşme amaçları onları yeni teknolojileri ve olanakları kullanmaya, zaman zaman kendi istençleri dışında da olsa sürükleyebiliyor...

Bazı örneklerde ise, belediyelerin içindeki inançlı ve bilinçli yöneticiler, teknokratlar, başkanları ve karar organlarını yeni ve farklı yatırımlar yapmaya yönlendirebiliyor, daha doğrusu ikna edebiliyor ve zorlayabiliyor. Bu yöneticilerde, yatırımları, başkanın seçim dönemiyle sınırlamama eğilimleri baskın olabiliyor... Yerele kalıcı hizmetler bırakma, bireysel değil de kamucu ve toplumcu düşünme istekleri bunda belirleyici oluyor.

Ama siyaseten bakıldığında, çok az örnekte, seçim dönemiyle sınırlı olmayan, seçilse de seçilmese de seçim dönemi sonrasına sarkan hizmet kararları veren, verebilen başkanlarla karşılaşılabilir... Ülkemizde siyasiler, verdikleri kararlar ve yaptıkları işler konusunda, genellikle, kendilerine “oy” biçiminde bir geri dönüş beklentisi, daha doğrusu hesabı içinde oluyorlar. Bunu bir yere kadar anlayışla da karşılamak gerekiyor.

Bir başka neden olarak da, “devletin yeniden yapılanması”nın artık kaçınılmaz olduğu günümüz koşullarında, belediyeler, genel yapılanmanın bir parçası olarak da bazı değişimleri uygulamak durumunda olabiliyorlar. Ulusal inovasyonun yerel ayakları olarak belediyeler de, kendilerini yenilenme sürecinin bir aktörü olarak görebiliyorlar. Çünkü ulusal inovasyonun, yalnızca Ankara merkezli kararlarla ülke genelinde gerçekleşmesi kolay değil, olanaklı da değil. Burada “iki yönlülüğü” mutlaka desteklemek ve beslemek gerekiyor.

Bu ve sayılmayan diğer nedenler, kent bilgi sistemleri gibi inovasyon projelerine karar verilmesi için başkanları, organları ve yöneticileri zorluyor... Karar nasıl veriliyor ya da verilmeli?

İstem ya “var”, ya “içerden oluşuyor”, ya da “dışarıdan oluşturuluyor”... Daha doğru deyişle “istem dışarıdan uyandırılıyor.”

Bazı belediye başkanlarının 1999 yılı seçim bildirgelerinde, “kent bilgi sistemleri” ya da “bilgisayar destekli uygulamalar” gibi kavramlara rastlanıyor. Ya da belediye başkanları, organlar, belediyede daha önceki dönemlerde oluşan birikimler doğrultusunda, kısa sürede bu sistemleri dillendirmeye başlıyorlar... Ancak yeni seçimlere 2 yıl kalmışken, başka deyişle seçildiklerinden bu yana 3 yıl geçmiş olmasına karşın bu başkanların tamamının kent bilgi sistemi kurulumuna giriştiklerini söylemek olanaklı değil. Bunun, kent bilgi sistemlerinin özelliklerinden kaynaklanan nedenleri var. Nedir bunlar?

Bu sistemler bir CAD yazılımı almaya benzemiyor. Kapsamlı ve pahalı sistemler... Kurulumları akşamdan-sabaha gerçekleşmiyor... Kurumsal dönüşümü, insan kaynaklarının geliştirilmesini gerektiriyor... Bu sistemlerin en temel girdisi, deyim yerindeyse ham maddesi olan çeşitli verilere ulaşmak ya da onları oluşturmak temel bir sorun... Bu nedenlerle karar vermek, dillendirmekten çok daha zor... v.b.

Öte yandan ülkemizde sınırlı sayıda özel sektör kuruluşu, çabalarıyla belediyelerde kent bilgi sistemleri konusunda istem uyandırmaya çalışıyor... Konu anlatılıyor... Çabalar harcanıyor... Başkanlar, yöneticiler inandırılmaya, ikna edilmeye çalışılıyor... Gerekliği, sağlayacağı yararlar, belediye hizmetlerinde yaratacağı farklılıklar ve yenilikler dile getiriliyor...

Yazarın da yaşadığı deneyimlerden ortaya çıkan sonuçlardan birisi şu: Ülkemizde genelde olduğu gibi bazı düzeylerde de “bütüncül düşünme” eğilimleri zayıf... Kent bilgi sistemleri, kendi bütünü içinde anlatılıyor, ama bazı yöneticiler, “bana şimdilik şu parçayı verseniz,” diyerek palyatif istemlerde bulunabiliyorlar... Kuşkusuz bu türden büyük sistemlerin modüler yaklaşımlarla kurulumu olanaklı olabilmeli. Olanakları kısıtlı belediyeler bu türden projeleri, modüler biçimde bütüne doğru geliştirebilmeli... Ancak bütünü paramparça etmek de ondan beklentileri sınırlandırılabilir...

Kent bilgi sistemleri gibi, özünde veri operasyonlarına dayalı sistemlerin bir diğer handikapı, kurulum aşamasında, uzun süre göze çarpmayan bir şeyle, verilerin bulunması, elde edilmesi, yapılandırılması ve ilişkilendirilmesi işleriyle uğraşılması... Oysa genel alışkanlık, göze çarpan şeylere yatırımın daha önemli olması... Özellikle seçim atmosferine girilen dönemlerde... Bu nedenle belki bordürler, kent bilgi sistemlerinden daha fazla önemli olabiliyor...

Ancak “21. yüzyıl bilgi toplumu yüzyılı olacak” diyor ve buna inanıyorsak, verileri önemsemek, bilgiye dayalı olarak yönetmeyi daha fazla ciddiye almak, kararlarımızda destek sağlayıcı metodolojilere ve teknolojilere yatırım yapmak gerekiyor... Kent bilgi sistemlerinin özü de bu zaten...

Kent bilgi sistemlerine yönelik, özel sektör kuruluşlarının yöneticilere verdikleri analiz dosyalarında, başkanların bir bölümünü ilgilendiren en önemli, bazen tek bölüm, fiyat bölümü... Verilen koca bir dosyanın diğer bölümleri arasında “fiyat” aranıyor... Kuşkusuz belediyelerin sınırlı kaynaklarını iyi ve doğru yatırımlarda kullanmak önem kazanıyor. Ancak kent bilgi sistemleri gibi önemli yatırımlar, yalnızca “fiyat karşılaştırmasıyla” karar verilebilecek yatırımlar değil. Yani “fiyat rekabetini” karar vermenin ana unsuruna dönüştürmek zararlı sonuçlar doğurabilir. Kent bilgi sistemi yatırımlarının kapsamı, boyutları ve önemi, bunların kurulumunu ve işletimini güvenceleyecek düzeneklerin aranmasını zorunlu kılmaktadır. O nedenle “teklifler” arasında en ucuzuna değil de, en güvenceli olanına yönelmek, yatırımdan beklentiler açısından da önem kazanmaktadır. Ülkemiz, DPT verilerine göre, “batık projeler cenneti”dir. Belediyelerimiz, verdikleri kararlarla batık projeler cennetine katkı sağlayacak lükse sahip değildiler... Yeni ihale yasaının uygulanma sürecinin bu anlamda yeni bir süreci başlatmasını, bu vesileyle dilemiş olalım...

Bu noktada, belediyelerin kent bilgi sistemlerine karar verirken, “danışma” hizmeti almalarının önemini vurgulamak gerekiyor... Bir hizmet olarak “danışma” hizmetinin ülkemiz koşullarında gerçek dolulukta, kapsamda ve nesnellikte verilmediği göz önünde tutulduğunda, bu alanda da seçici olmak gereği kendisini dayatmaktadır.

Kent bilgi sistemleri, yeni yüzyılda belediyelerin önemle ele almaları gereken projelerin, özenle yatırım yapacakları alanların başında gelmektedir. Bu projeler için karar verirken, olayı tek bir parametreye indirgemek, beklentiler konusunda düş kırıklıklarına neden olabilir. Karar sürecinde birçok parametrenin özenle, ciddi bir şekilde, nesnel olarak, kendi ağırlığında göz önünde tutulması, hemşerilerine hizmet için var olan belediyelerimizin kaynaklarının yerinde kullanılması için önem kazanmaktadır.

Belediyelerimiz, ülke çapındaki değişimin etkin aktörleri olmak için, kent bilgi sistemleri kurumuna karar vermek ve bunu gerçekleştirmek zorundadırlar... Günümüzün belediyeler açısından öncelikle görevi budur...